

Gaye Cön Şakar (Gökova Sürekli Eylem Kurulu, Muğla Kadın Dayanışma Grubu)

8 Mart Dünya Kadınlar Günü, 22 Mart Dünya Su Günü ve 22 Nisan Dünya Günü'nü vesile bilerek çevre ve kadın temalarını tek bir aktivistte birleştirip bir ekofeministle söyleşi yaptık bu sayımızda. Nedir ekofeminizm? Kabaca, kadınların ve doğanın sömürülmesinin nedenini ataerkil sistem ve kültürde gören ve ataerkil yapılanmaların sona erdirilmesiyle kadın ve doğanın birlikte özgürleşeceği varsayımına dayanan, ekoloji ve feminizmi birlikte temel alan bir feminizm ekolü diyebiliriz. Türkiye'deki ekofeministler kimler, diye şöyle bir düşününce Gaye Cön aklımıza gelen birkaç isimden biri oldu. Çünkü Gaye Cön her iki alanda da kelimenin tam anlamıyla aktivist.

Cön'ün kadın hareketiyle tanışması Türkiye'deki birçok feminist gibi '80'lerin ortalarına denk geliyor. '87'de birkaç kadın bir araya gelip Muğla'da ilk kadın grubunu oluşturuyorlar, etraftan gelen "kendini ispat etmeye çalışan orta direk kadınları", "feministler Muğla'yı bastı" laflarına kulak asmadan çalışıp "Kadın Dayanışma" gazetesini çıkartıyorlar. 1994'teki yerel seçimler öncesinde düzenledikleri "Kadınların Yerel Yönetimden Beklentileri" paneli çok ilgi görüyor ve yıllar içinde gelenekselleşiyor. Talepleri sonucunda 2004'te Muğla'da Kadın Dayanışma Merkezi, 2007'de daha protokol seviyesinde de olsa da geçici barınma istasyonu açılıyor. Cön'ün fikir annesi olduğu Ege Kadın Buluşması'nın bu yıl dördüncüsü gerçekleşti. 2004'te grubuyla birlikte Ege illerinde kadın farkındalığı çalışmalarına başlayan Cön, listesine kadın aday koymayan siyasi partilere karşı eylemler gerçekleştirerek, kadınların karar mekanizmalarında da yüzde 50 temsil edilmesi için baskı çalışmaları yaptı.

Öte yandan, 1993 yılında Muğla yöresindeki termik santrallerden doğan hava kirliliği nedeniyle, bir sabah radyasyon alarmıyla uyanınca Gaye Cön kendini çevre hareketinin içinde bulur. Muğla Kadın Dayanışma Grubu sözcüsü olarak yörede ne kadar çevre hareketine gönül vermiş insan varsa hepsini Muğla'ya toplayarak ne yapacaklarını konuşup eyleme geçerler. 2003 yılına kadar Türkiye'de nerede bir çevre katliamı var, ulaşabildiği her yerde arkadaşlarıyla eylem yapar. Gökova Sürekli Eylem Kurulu'nun sözcülüğünü yürüten Cön'ün birlikte çalışma yaptığı diğer örgütler ise şöyle: Batı Akdeniz Çevre Platformu, Akdeniz Çevre Platformu, Muğla Kadın Dayanışma Grubu, Ev Eksenli Çalışan Kadınlar Çalışma Grubu, Muğla Kadın Platformu, Sekibaşı Kadın Dayanışma Merkezi.

Size göre ekofeminist kime denir?

Bana ve benim gibi düşünenlere denir. Kendimin bu noktaya nasıl geldiğinden bahsedeyim kısaca. '80'li yılların ortalarında kendi sorgulama sürecimde kadın olarak nerede durduğumu ve nasıl haksızlıklarla karşılaştığımı düşünürken erkek egemen toplumun ve ataerkil yapının kadın üzerindeki etkilerini de fark etmeye başladım. '90'lı yılların başında ise, yaşadığım yöredeki çevre sorunlarına kadın olarak baktığımda fark ettiğim şey, kendimi sorgularken fark ettiğimin aynısıydı. Kısaca, doğanın ve kadının ezilmişliğini yaratan sistem aynı sistemdi: Ataerkil sistem.

Bir ekofeminist aktivistin günlük yaşamı nasıldır?

Hani derler ya; "Hocanın söylediğini yap, yaptığını yapma" diye. Muğla'da sefertası gibi bir apartmanda, profesyonel ve çok koşuşturmacılı bir yaşamın içinde eko-yaşam sürmeniz çok zorlaşıyor. Son yıllarda en çok dikkat ettiğim şey,

küresel iklim değişikliğine neden olacak tüm davranış ve alışkanlıklarından vazgeçmeye çalışmak. En azından komşular çöplerini atarken dikkat ediyor. Belediyeden katı atık uygulamasında en başarılı apartmanlardan biri seçilmemizdeki katkı konusunda hiç alçak gönüllü değilim. Tabii apartman yardımcımızın kadın olduğunu söylememe gerek yok. Pazardan yaptığım alış-verişlerde de kadın üreticilerden ve mevsim sebzelerini almaya özen gösteriyorum. Çünkü kadınlar doğayı tanımakta ve anlamakta bence daha başarılılardır. Burada ister istemez pozitif bir ayrımcılık yapıyorum.

Türkiye’de ekofeminizm yeterince biliniyor mu? Kaç kişisiniz?

Türkiye’nin ekofeminizmle tanışması çok yeni. Yeşiller hareketinden sonra dilimize ve yaşamımıza girmeye başladı, ama hala sayıca çok azız. İnanın ben bile yıllardır çevre ve kadın hareketinde olmama rağmen kendimin ekofeminist olduğumu epey geç fark ettim. Çevre hareketi ile kadın hareketi birbirinden uzak çalışma yapıyor.

Kadın ve doğa konusunda çalışan örgütlerin birlikte bir şeyler yapması neden önemli?

Ataerkil sistem her iki grubun da ortak düşmanı. Fakat nedense Türkiye’de çevre ve kadın hareketi birbirine dokunmuyor hatta birbirimizi tanımıyoruz bile. STGM’nin 2005’te düzenlediği insan hakları, çevre ve kadın örgütlerini bir araya getiren BÜTÜN toplantısında her örgütün diğerinin yerine geçtiği bir çalışma yaptık ve gördük ki birbirimizi tanımıyor ve

anlayamıyoruz. Kendimden de bir örnek vereyim, ben yıllardır kadın ve çevre hareketi içinde mücadele ediyorum. Çevre hareketinin içindeki arkadaşlar, benim bu mücadelede kadın kimliğim ile dahil olduğumu bildikleri halde sadece feminist düşüncemi konuşup, tartışırlar. Hiçbir zaman bana neden çevre hareketinin içinde olduğumu sormadılar.

Çevre ve feminizm alanındaki çalışmalar ayrı ayrı ya da birlikte yaşamınıza ne kattı?

Önce sorgulamamı tamamlayarak kendimle barıştım. Sonra da toplumdaki bireylerin barışı için mücadele vermeye başladım. Barışı sağlamak için önce örgütlendim, sonra da doğaya ve kadına yapılan saldırıların yok olması için mücadele arkadaşlarımla eylemlere başladım.

Kadın hareketi bana, ayrımcılığın, şiddetin ve hiyerarşinin reddedilerek barış içinde, savaşızsız bir dünyaya merhaba demek gerektiğini; çevre hareketi ise bir yurttaş olarak yasaları çok iyi bilmemiz gerektiğini, sağlıklı bir çevrede yaşamak istiyorsak önce kendimizi değiştirmek ve dönüştürmek gerektiğini öğretti. Her yaptığımız eylem sonrası anayasal ve ona bağlı olarak diğer haklarımızı teker teker öğrendim. Bilgiyi paylaşmanın ve yaygınlaştırmanın ne kadar önemli olduğunu bu çalışmalarda öğrendim. Kadın farkındalığının ve duyarlılığının gerek toplumsal gerekse siyasal yaşamdaki gücünün önemini kavradım. Örgütlü çalışmanın ve örgütlerin baskı grupları oluşturarak neler yapabildiğini gördüm. Kadının ve doğanın özgürleşmesi, ataerkil sistem rollerinin ve ezberlerinin bozulmasıyla gerçekleşecek.

Gökova Sürekli Eylem Kurulu ve Muğla Kadın Dayanışma Grubu’ndan Gaye Cön’e ulaşmak için:

gayeconsakar@gmail.com